նիմեան կոչուածը, ինչպէս քննադատութիւնը ցուցուցած է, խառնակ խմբագրութիւն մըն է, ուր հաւաքուած են հռոմէական, արեւելեան եւ ափրիկեան տարերը։ Ամենէն ճոխ մասն է արեւելեանը, որուն նախնական աղբիւրն ալ էր ի Նիկոմեդիա յունարէն խմբագրուած Մարտիրոսագրք մը, որ մինչեւ անգամ արիանոսական հետքեր ունի։ Հռոմէացի խմբագրութիւնը բաց աստի բաւական աղաւաղութիւններ ունի. եւ շփոթութիւնք անպակաս են, մինչեւ անգամ իբրեւ խորագիր յիշուած քաղաքաց անուններէ մարտիրոսաց անունները ծագած են։ Այսպէս՝ Փետր. 8ին "Ս. Սեբաստիանոս" մը՝ ծագած Sebastae in Armenia minore բանաձեւէն, ուստի Հայոց Սեբաստիոյ անունէն։ — Ապրիլ 28ին "Ս. Ափրոդիսիոս" մը՝ Aphrodisii in Caria տեղեկագրէն։ — "Ս. Տրիպոս" մը Յունիս 10ին՝ յառաջ եկած պարզապէս Tripoli քաղաքին անունէն։ Այս պարագայից մէջ Հերոնիմեանը յաճախ շատ զգուշալի աղբիւր մը կ'ըլլայ. Հերոնիմեանն երկու տեղ կը յիշէ զExpeditus, Ապրիլ 18ին եւ 19ին։ Շատ պայծառ է որ առաջին տեղը պարզ շփոթմամբ գրուած է։ Հոն յիշուած խմբերն են՝ վկայք ի Սալոնա, Ափրիկէ եւ Հռոմ։ Վերջին քաղաքիս սրբոց մէջ յիշուածներն են՝ բաց ուրիշներէ՝ նաեւ Պարթենիոս եւ Կալոկերոս, որոնք ծանօթ անձինք են՝ տօնուած 19 Մայիսի։ Ըստ է ուրեմն ասոնք ալ 18 Ապրիլի խմբերուն մէջն են՝ պարզապէս գրչի մը վրիպակն է։ Վրիպակ է նաեւ նոյն օրը յիշելն՝ Ելեւթերիոս, Պրոկղոս, Ապողոնիոս եւ Գագոս (Gagus), որոնք բուն Մայիս 1ին կը վերաբերին։ Կը մնան Petrus, Fortunatus, Crispinus, եւ Expeditus. զոնէ վերջինս յայտնապէս սխալմամբ հոս "Հռոմայ" վկայից խմբի մը մէջ անցած է։ Նաեւ Ապրիլ 19ի խմբերը շփոթութենէն ազատ չեն։ Նախ կայ խումբս. In Armenia Militana civitate *Hermogenis, Gagi, Expiditi, Aristonici, Rufi, Galatae*, una die curonatorum, ուստի այս ամէնք՝ իբրեւ մէկ օրուան մէջ վկայած։ Սակայն նախ Gagus (= Գագիկ?) անգամ մ'ալ կը յիշուի եւ առնուած է բուն Մայիս 1էն։ Aristonicus եւ Galata անծանօթ կը մնան ծագմամբ։ Եւ թէ ամբողջ խումբը վրիպական է՝ կը բաւեն ցուցընելու նախ Rufus, որուն բուն օրն է (ըստ աստի մարտիրոսագրքի) ճիշդ 19 Ապրիլի, եւ երկրորդ Հերմոգինէս՝ նշանաւոր վկայն Մելիտինոյ, որուն բուն օրն է 3 Մայիսի (ըստ աստի մարտիրոսագրքի) Երկուքը մէկտեղ մէկ խումբ եւ "նոյն օրը" վկայած ընկերներ չէին կրնար ըլլալ։ Աւելի զարմանալին կայ։ Տեղագրականը in Arminia Militana civitate այլեւայլ ձեռագրաց մէջ մինչեւ անգամ նոր վկայներու ծնունդ տուած է, այսինքն՝ Militana կամ Militina կամ Mitina, եւ Armenia. Հերմոգինեայ յիշատակն ուրեմն հոս նայնպէս իւր տեղը չէ, այլ՝ ինչպէս շատ յաճախ Հերոնիմեանի մէջ՝ ուրիշ տեղէ մը կրկին հոս առնուած։ Ճշգրիտ ժամանակն ու բանաձեւը պահած է հին աստի մարտիրոսագրքը՝ Մայիս 3ին "Ի Մելիտինէ՝ Եղպիդիոս եւ Հերմոգէնէս մարտիրոսք." Հերոնիմեանն ալ այս Հերմոգինէս իւր ընկերովը պահած է դարձեալ ուրիշ տեղ մը Ապրիլ 27ին՝ In civitate Armenia Militanae . . . *Helpidi, Hermogenis.* Կարեւոր կէտն է ըստ այսմ որ այս Հերմոգինեայ քով ընկեր ըլլալու է "Եղպիդիոս"․ որով կը զանազանուի միւս Հերմոգինէսներէն, որոնք խառնակուած են իրարու յիշեալ տեղերը։ Այսպէս 18 Ապրիլի Հերմոգինէսն է Սալոնի վկայն․ եւ այս բաւական եղած է որ հոն յիշուած է նաեւ Հերմոգինէս Մելիտինոյ, եւն։ Արդ յիշեալ 18 եւ 19 Ապրիլի խմբերուն մէջ Մելիտինոյ Հերմոգինեայ հետ որեւէ նշան չկայ "Եղպիդիոս" անուան մը (գրուած նաեւ ձեւերով Hilpidi, Helpidi, Helpedi, Elpidi, Elpedi.) բայց աստ տեղ ճիշդ նոյն տեղը կը բռնէ առեղծուածային անունս *Expedit*. "Անարգարութիւն մը չէ, կ'ըսէ Քննիչը, Հերոնիմեանի գրիչներն առակ համարիլ գրելու *Expiditi* փխ. *Elpidii*. եւ անգամ մը որ այսպիսի պայծառ ու ազատ ձեւ մը մուտք գտած էր՝ նոյնն այնուհետեւ պահելու։" Դարձեալ անգամ մը որ այսպէս երեւան եկած էր Expeditus անուն մը, դիւրին էր անդրադոյն զարգացումը։ Անուան՝ կամ աւելի ճշգրիւ լատին բառին՝ իմաստն իսկ կը տրիպէր՝ զինքը negotiorum et expeditionum patronus հռչակելու, եւն։ Ծանօթ է որ որբոյս կրկին արձանները հետաքրքրական յատկանիշ մ'ունին, ագռաւ մը՝ որ cras, cras կը պոռայ, յայտարար մ'իւր առանձին յատկութեան՝ արագահաս պաշտպան մ'ըլլալու ամէն առիպողական պարագայից մէջ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ

ԼԵԶՈՒԱԲԱՆԱԿԱՆ – Հայերէն եւ դրացի լեզուները. 193:

ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ – Եղիշէ, քննական ուսումնասիրութիւն. 199:

Թորգոմեան տան նոր սուգը (պատկերազարդ). 207:

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ — Դոկտ. Մարտինոս Զառեանն համալսարանի ուսուցիչ-բժիշկ (պատկերազարդ). 208: — Սարգիս արքեպ. Սառաֆեան 215:

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ — „Եղիշէի քննկ. ուսումնասիրութեան„ մի հատածի առթիւ. 219:

ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ — Հին Հայոց տեղւոյ անունները. 221:

ԱՅԼԵՒԱՅԼՔ

ԺՈՂՈՎԸՓՈՒՆՋ — 1. "Վարդապետ„ բառին մասին — Պրոֆ. Հիւբշմանէն. – 2. "Ի գիտութիւն բանասէրներու„. — 3. St. Expeditus. 223:

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ ԵՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ԽՄԲԱԳԻՐ

Հ. ՌԱՓԱՅԵԼ Վ. ՊԱՐՈՆՉ

ՎԻԵՆՆԱ. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

digitised by A.R.A.R.@